

OBSAH

Poděkování / 13

Předmluva / 15

Kapitola I ZPRAVODAJSTVÍ VE STAROVĚKU NA BLÍZKÉM VÝCHODĚ / 17

Úvod – Egypt a Chetitě – Babylonie a Asýrie – Perské zpravodajské služby a královská pošta – Řekové, helénistické státy, Egypt za vlády Ptolemaiovců.

Kapitola II ZPRAVODAJSTVÍ V ŘÍMSKÉ ŘÍŠI / 65

1. Období republiky / 65

Nedostatek zájmu o zpravodajství v raném období a příčiny římské expanze – Zpravodajská služba u Kartáginců soupeřících s Římany – Hannibalovo místrné ovládnutí zpravodajských technik – Scipio Mladší se učí u Hannibala – T. Sempronius Gracchus a makedonská poštovní služba – Cato Starší vyzdvihuje důležitost rychlého přenosu informací – Pomalost republikánského informačního systému – Kurýři a jejich postavení.

2. Období občanských válek / 93

Římští obchodníci a finančníci na nově dobytých územích – Mithridatés Pontský, jeho zpravodajství v Asii, Římě a Hispánii – Piráti a nebezpečí hroziící při cestách po moři – Caesarovo pochopení pro vojenskou, politickou, zeměpisnou a hospodářskou zpravodajství – Caesarova informovanost o galské zpravodajské službě – Caesar zavádí systém předávání zpráv pomocí jezdců na koních – Jeho tragický skon.

3. Období císařství / 110

Vzestup Octaviana Augusta a jeho osobní zkušenosti ohledně významu zpravodajství – Ustavení státní pošty (*cursus publicus*) – Východní vlivy na její organizaci – Organizační systém státní pošty – *Mansiones* a výměnné stanice – Přeměna *frumentarii* z obchodníků s obilím na zpravodajské agenty – Úloha *frumentarii* při pronásledování křesťanů – *Frumentarii*, římské „gestapo“? – Jejich likvidace za Diokleciána – Římské zpravodajství za hranicemi říše – Římské a řecké geografické a etnografické zpravodajství – Plinius Starší a Tacitus – Zpravodajství na hranicích římské říše (*limes*).

Kapitola III

BYZANTSKÉ ZPRAVODAJSTVÍ / 143

1. Byzantská státní pošta / 143

Nová zlepšení Konstantina a Constantia – Theodosiovy kroky – Fungování státní pošty – Úpadek za Justiniana – Zhroucení systému státní pošty na západě.

2. Tajná služba a policie / 152

Agentes in rebus jako součást armády – Kurýři, poštovní inspektoři – Informátoři, tajní zvědové – Organizace policie v Egyptě a dalších provinciích – Policie v hlavním městě a v ostatních velkých městech.

3. Zpravodajství v příhraničních oblastech a na nepřátelských územích / 164

Akritai, jejich poslání a organizace – Systém ohňové signalizace, úspěch Basileia II. – Byzantští vyzvědači – Konstantin V. přelstěn bulharským chánem Telerigem – Úspěšný tah byzantské kontrašpionáže roku 877 – Zpráva tajemného špeha z roku 913.

4. Vojenské zpravodajství / 174

Byzantská stálá armáda – Provinční armáda v *thematech* – Armádní špehové – Námořní zpravodajství – Vojenská policie – Informace o nových národech ve vojenských spisech.

5. Diplomatické zpravodajství / 192

Priskova zpráva o hunském poselstvu – Persie, Byzanc a Turci a vláda nad hedvábnou stezkou do Číny – Chersonésos, diplomatická a zpravodajská zá-

kladna – Zpravodajské ústředí v Konstantinopoli. Přijímání cizích poselstev – Zprávy poselstev ze státních archivů. Hlavní zdroj Porfyrogennetova díla o správě říše.

Kapitola IV ZPRAVODAJSTVÍ V ARABSKO-MUSLIMSKÝCH ŘÍŠÍCH / 213

1. Patriarchální období a říše Umajjovců / 213

Vzestup Muhammada – První chalífové – Perské a byzantské tradice ve státní správě – Snahy o převzetí místa Byzance – Znovuzavedení zpravodajské služby do systému státní pošty – Používání státní policie – Národní sjednocení státní správy, další výboje a pád dynastie.

2. Muslimská říše Abbásovců / 229

Rovnost muslimských národů, probuzení národního citění, zlatý věk arabské literatury – Poslední pokus o dobytí Byzance – Přebudování systému pošty za vlády Hárúna ar-Rašída, podle hlavních pramenů – Šest hlavních poštovních cest – *Barid* (pošta), uspořádání podle Kudámy – Přednostové poštovních úřadů v systému špionáže – Arabská policie – Holubí pošta – Rozpad chalífátu – Zpravodajství a šíření islámu za vlády dynastie Fátimovců – Zpravodajství pod nadvládou Seldžuků.

3. Zpravodajství v mamlúcké říši / 255

Bajbars se stává sultánem – Dějiny arabské pošty v *at-Ta'rifu* al-Omarího (al-'Umarího) – Al-Makrízího popis Bajbarsovy státní pošty – Poštovní cesty popsané v *at-Ta'rifu* – Bajbarsova holubí pošta – Reformy al-Malika an-Násira – Doprava sněhu pomocí státní pošty – Úpadek systému státní pošty a mamlúcké říše.

4. Arabské zpravodajství o Byzanci / 267

Křesťanští zvědové ve službách Arabů – Byzantští zběhové, arabská bezpečnostní opatření na hranicích – *Stratégos* Manuel – Al-Mas'údí o výměně zajatců – Al-Mas'údího vyprávění o Mu'ávijově odplatě za špatné zacházení s arabským zajatcem – Arabští zajatci v Konstantinopoli a zprávy od nich – Diplomatická poselstva – Arabští zeměpisci o Byzanci.

Kapitola V

ZPRAVODAJSTVÍ V MONGOLSKÉ ŘÍŠI / 293

Vzestup Čingischána (nový David?), geniální vojevůdce, autor *Velkého jasu-ku*, mongolského zákoníku – Dobyty severní Číny, Mandžuska a Karakitanu – Čingischán, Muhammad II., chalífa Násir – Dobyty říše Muhammada Chvárizmiho – Výprava Džebeho a Sübüdeje na Kavkaz a Rus – Čingischánův zpravodajský systém, jeho pošta – Čínská pošta – Arabové o čínském zpravodajství – Nový mongolský vpád do Evropy, Asie a Číny – Čingischánovi nástupci a poštovní služba – Vědomosti západu o mongolské poště, Giovanni de Piano Carpiní, Longjumeau, Willem Ruysbroek – Marco Polo o mongolsko-čínské poštovní službě – Zpráva Odorika de Pordenone a Araba Ibn Battúty o mongolské poště – Systém uspořádání mongolsko-čínské pošty.

Kapitola VI

ZPRAVODAJSTVÍ V MOSKEVSKÉM KNÍŽECTVÍ / 333

Rus pod nadvládou Mongolů – Politický vzestup moskevských velkoknížat – Reformy Ivana III. – Zavedení státní pošty podle mongolských vzorů; její systémové uspořádání – Herberstein a von den Staden o moskevské zpravodajské službě – Změny v systému poštovní služby za Ivana IV. – Přijímání cizích poselstev – *Opričnina* a tajná policie.

Bibliografie / 351

Poznámka k překladu citátů / 365

Seznam zkratk / 367

Seznam vyobrazení / 369

Seznam map / 371

Rejstřík / 373

Doslov (Vladimír Vavřínek) / 393